

Тернопільський національний економічний університет
Кафедра економічної теорії.

Міждисциплінарна курсова робота

з економічної теорії

на тему: «Теорія та практика антиінфляційної політики»

Студентки 2 курсу групи ОПД-21

Кліпе Юлія Володимирівна

Керівник:

викладач Вірковська Анастасія Андріївна

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Члени комісії :

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Тернопіль – 2016

План

Вступ

1. Теоретико-методологічні засади антиінфляційної політики.
2. Світовий досвід реалізації заходів антиінфляційної політики для національної економіки.
3. Проблеми та реалізації ефективної антиінфляційної політики в Україні.

Висновки

Список використаної літератури

Додатки

Зміст

Вступ.....	4
1. Теоретико-методологічні засади антиінфляційної політики.....	6
2. Світовий досвід реалізації заходів антиінфляційної політики для національної економіки.....	11
3. Проблеми та реалізації ефективної антиінфляційної політики в Україні.....	18
Висновки.....	
Список використаної літератури.....	
Додатки.....	

Вступ

Актуальність теми.

Індикатором економічного «здоров'я» країни є її фінансовий стан. Важливою складовою макроекономічної рівноваги держави є цінова стабільність. Вона значною мірою залежить від стійкості грошової системи. Однією з найгостріших проблем сучасного розвитку економіки в багатьох країнах світу є інфляція, яка негативно впливає на всі сторони життя суспільства. Вона виникла ще у XVI ст., але мала локальний характер. Згодом, з розвитком ринкової економіки інфляція набула постійного характеру.

Дане явище характеризується такими негативними наслідками як знецінення результатів праці та грошових заощаджень, зниження життєвого рівня населення, перешкоджання довгостроковим інвестиціям і економічному зростанню. Висока інфляція руйнує грошову систему, провокує витік національного капіталу за кордон, послаблює національну валюту, сприяє її витісненню у внутрішньому обігу іноземною валютою, тощо [16, с. 179–186].

Тому багато економістів називають інфляцію ворогом грошової системи країни, який руйнує її та впливає на зайнятість населення і його безробіття, на благополуччя людей і їх добробут.

Саме через це діяльність кожної державної влади спрямовується на те, щоб забезпечити стабільність фінансово-кредитної системи країни і недопустити важких соціально-економічних наслідків, які можуть виникнути в разі її порушення. З метою стримання інфляції здійснюється комплекс відповідних заходів державного регулювання економіки, спрямованих на боротьбу з цим явищем, тобто антиінфляційна політика.

У зв'язку з актуальністю антиінфляційної політики країни мною була вибрана дана тема курсової роботи.

У працях багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців висвітлювалися питання інфляційних процесів та засади антиінфляційної політики. Значний внесок у дослідженні цих питань зробили : С. Брю, А. Гальчинський, В. Геєць, Г. Глен, А. Гриценко, Р. Дорнбуш, А. Іларіонов, Дж. Кейнс, Т. Кричевська, О.

Кузнецов, К. Макконелл, Г. Манків, А. Маршалл, О. Мельник, С. Моїсєєв, В. Нордхаус, О. Петрик, А. Пігу, Н. Райська, А. Ревенко, Д. Рікардо, А. Савченко, Дж. Сакс, П. Самуельсон, Е. Фелпс, І. Фішер, М. Фрідмен.

Метою курсової роботи є дослідження теорії та практики антиінфляційної політики.

Для досягнення мети необхідно виконати такі завдання :

1. Розкрити теоретико-методологічні засади антиінфляційної політики.
2. Дослідити світовий досвід реалізації заходів антиінфляційної політики.
3. Визначити проблеми та реалізації ефективності антиінфляційної політики в Україні.

Об'єктом курсового дослідження є антиінфляційна політика.

Предметом курсового дослідження є механізм здійснення антиінфляційної політики.

При написанні курсової роботи були використані такі методи як: аналіз, синтез, дедукція, історичний метод.

Структура роботи. Курсова робота складається зі вступу, трьох питань, висновків, списку використаної літератури та додатків.

1. Теоретико-методологічні засади антиінфляційної політики.

Інфляція - складний і багатогранний процес, який відображає основні проблеми й суперечності економіки. Найбільше вона проявляє себе в систематичному переповненні каналів грошового обігу масою надлишкових грошей, що веде до їх знецінення та додаткового перерозподілу національного доходу й національного багатства, що завдає шкоди більшості населення.

Інфляція в сучасних умовах у всьому світі має всеосяжний та хронічний характер і викликана не лише грошовими, а й негрошовими факторами, найчастіше політичними. Виключити інфляцію повністю неможливо, навіть в умовах ринкової економіки. Можна говорити лише про керовану інфляцію, про раціональне й ефективне управління інфляційними коливаннями.

Залежно від сили згубної дії на економіку виділяють такі види інфляції: повзучу, галопуючу і гіперінфляцію. [5, с. 247]

В різні часи та періоди окремі фактори інфляційного процесу проявляють себе неоднаково, тому в багатьох країнах визначення типу інфляції роблять на основі провідного з них. Залежно від цього вирізняють наступні типи інфляції: інфляція грошової маси, інфляція зростання доходів, інфляція зростання матеріальних затрат виробництва, структурна інфляція, інфляція прибутків, інфляція податків, бюджетна інфляція, кредитна інфляція.

Якщо емісійному процесу немає меж, то соціальні межі інфляції вкрай тривожні, адже вони спираються на відому закономірність, згідно з якою збільшення кількості грошей в обігу в 4-5 разів порівняно з товарною масою означає, що держава вже вичерпала себе і будуть несподівані соціальні потрясіння.

Гіперінфляція невідворотно призведе до більшого скорочення промислового виробництва та зниження життєвого рівня населення.

Як правило, розвиток інфляційного процесу проходить у два етапи. На першому: темпи зростання паперової маси більші, ніж темпи знецінення паперових грошей, що негативно впливає на виробництво. Може тимчасово

створюватися специфічно висока кон'юнктура, в основі якої насправді лежить інфляція. Це пояснюється, з однієї сторони, зростанням товарної маси, внаслідок чого частина додаткових паперових грошей заміщує в каналах обігу необхідну кількість повноцінних паперів, а з іншої - необхідністю задоволення наявної потреби у готівкових грошах, оскільки починає скорочуватися обсяг кредиту та сповільнюється швидкість обертання середньої грошової маси.

Слід зазначити, що на першому етапі розвитку інфляційного процесу ще не повною мірою відчувається його згубна дія. В економіці та фінансовій системі є ще ряд можливостей, засобів регулювання, що дають змогу не лише обмежувати негативні наслідки інфляції, а й при потребі стримувати та направляти на досягнення політичних цілей.

На другому етапі розвитку інфляційний процес значно пришвидшується, темпи зростання суспільного виробництва починають відставати від знецінення паперових грошей, а інфляційне переповнення каналів грошового обігу стає вже очевидним. Його спричиняють: занепад виробництва, зростаюче відставання у науково-технічному прогресі, зниження суспільної продуктивності праці; зменшення товарообігу, скорочення закупок імпортованих товарів; зростання дефіциту товарів; від'ємний платіжний баланс країни. [17, с. 98]

Одним з найскладніших питань економічної політики країни є управління інфляцією. За своїми наслідками способи та прийоми управління інфляційним процесом бувають різними і часто суперечливими. Вони передбачають використання різноманітних комплексних заходів, які допомагають певним чином поєднати підвищення цін зі стабілізацією доходів. Саме тому для стримання інфляції та зменшення її руйнівних наслідків уряд здійснює антиінфляційне регулювання економіки [20].

Антиінфляційне регулювання – це складова частина комплексу заходів, що застосовуються владою при виникненні інфляційних процесів. Таким чином, передумовою виникнення антиінфляційного регулювання виступає явище інфляції та ті наслідки, які воно має для стану економіки країни. Негативні

соціальні та економічні наслідки інфляції змушують уряди різних країн проводити певну економічну політику, яка має назву антиінфляційної політики.

Її метою є встановлення контролю над інфляцією та досягнення задовільних для народного господарства темпів її зростання.

Вона налічує численний асортимент різноманітних грошово-кредитних, бюджетних, податкових заходів, програм стабілізації та дій з регулювання і розподілу прибутків.

Для того, аби антиінфляційна політика була ефективною, її потрібно будувати на об'єктивних та економічно обґрунтованих системних прогнозах, а також брати до уваги багатоскладовий, багатofакторний характер інфляції як економічного явища, в основі якого лежать не лише монетарні, але і інші фактори. Це вимагає вивірених та гнучких рішень, які повинні наполегливо і цілеспрямовано втілюватися у життя.

До них можна віднести реструктуризацію і стимулювання виробництва, оптимізацію податкової системи, формування ефективної ринкової інфраструктури, підвищення відповідальності суб'єктів господарювання за результатами їх діяльності, контроль обмінного курсу гривні, проведення широкого кола заходів для регулювання доходів і цін. Науковці М. В. Лизун та Н. В. Комар вбачають сутність державного антиінфляційного регулювання у комплексі заходів і дій в економіці, що стримують інфляційне зростання цін. Вони виділяють два шляхи здійснення заходів антиінфляційної політики: адаптивний, який передбачає пристосування до інфляції, спробу держави мінімізувати її негативні наслідки та активний, що спрямований на ліквідацію причин, які викликали інфляцію [2].

Багато вчених у своїх дослідженнях антиінфляційного регулювання відзначають такі підходи до його проведення: кейнсіанський, некейнсіанський і монетаристський [11].

Кейнсіанський метод базується на розширенні державного впливу на економіку, підвищенні її регулюючої ролі в кредитно-відсотковій політиці.

Неокейнсіанська концепція «циклічного балансування бюджету» виходить з того, що бюджет повинен балансувати економіку. На фазі кризи, депресії емісійне фінансування державних витрат сприяє зростанню зайнятості та сукупного попиту. Передбачається, що на фазі підйому накопичуються кошти для покриття попереднього дефіциту.

Монетаристський – на самоусуненні держави з економічного життя, відмові від дотацій на соціальні та інші потреби. Саме цей метод зазнає нищівної критики з боку прихильників унітарної держави. Проте, в державах, де дотації не мають суттєвого значення, він дає значний позитивний ефект.

Російський вчений К. І. Романов вважає, що для антиінфляційного регулювання використовуються два типи економічної політики:

1. Політика, спрямована на скорочення бюджетного дефіциту, обмеження кредитної експансії, стримування грошової емісії. Відповідно, застосовується регулювання темпу приросту грошової маси в певних межах відповідно до темпів зростання ВВП.

2. Політика регулювання цін і доходів, що має на меті пов'язати зростання доходів зі зростанням цін. Одним із засобів регулювання служить індексація доходів, обумовлена рівнем прожиткового мінімуму або стандартного споживчого кошика, що узгоджується із динамікою індексу цін.

Для стримування небажаних явищ можуть встановлюватися межі підвищення або заморожування заробітної плати, обмежуватися видача кредитів тощо [2].

На думку Г.С. Вечканова та Г.Р. Вечканової, антиінфляційне регулювання включає у себе два блоки:

- а) регулювання сукупного попиту;
- б) регулювання сукупної пропозиції [16, с. 327].

У дисертаційній роботі С.Ф. Черничко сформульовано два види антиінфляційного регулювання, подібних до тих типів економічної політики [19, с. 13] що їх пропонує К.І. Романов, – дефляційна політика та політика регулювання доходів, що дає змогу віднести їх до одного наукового підходу до

антиінфляційного регулювання. Крім того, С.Ф. Черничко наполягає, що одна із основних сучасних концепцій антиінфляційного регулювання – таргетування інфляції. Вона передбачає використання таких основних елементів: визначення цінової стабільності як основної мети державного регулювання економіки у довгостроковій перспективі; застосування центральним банком чітко визначених кількісних цільових показників щодо темпу інфляції та відповідальності за їх недотримання; ознайомлення громадськості з дією органів антиінфляційного регулювання [15, с. 18].

Отже, існує безліч різноманітних підходів до антиінфляційного регулювання. Однак в усіх одна мета – знизити і контролювати рівень інфляції. А їх аналіз доводить, що відрізняються тільки методи, за допомогою яких досягається дана мета.

2. Світовий досвід реалізації заходів антиінфляційної політики для національної економіки.

Проведені за останні два десятиліття дослідження взаємозв'язку інфляції і економічного зростання показали, що інфляція має негативний вплив на середньо - і довгострокове зростання та перешкоджає ефективному розподілу ресурсів у суспільстві. Проте штучне стримування інфляції, наприклад, шляхом обмеження державних витрат веде до обмеження попиту населення, стримує темпи зростання економіки та не дозволяє відновити і підвищити якість життя.

Тому необхідно чітко визначення пріоритетів економічної політики з метою зміцнення позицій країни, а також з'ясування того, чи є контроль над інфляцією самоціллю або це шабель до вирішення якихось більш глибоких завдань. В якості цільового орієнтира інфляції повинен встановлюватися науково обгрунтований оптимально допустимий рівень, що не завдає шкоди економічному зростанню і громадському відтворенню (або несе мінімальні витрати), але в той же час дозволяє піднімати низькі доходи громадян, підвищувати в цілому якість життя в країні.

Оцінка оптимального рівня статистичним шляхом дає відповідь тільки на питання про точку інфляції, в якій спостерігається середній максимальний ріст. Однак даний максимум для різних країн може відрізнятись. Наприклад, розвинені країни незважаючи на наявність більш високого оптимального рівня інфляції в 8%, вже при рівні інфляції 18% мають середній зріст лише 1%. Тоді як країни, що розвиваються (маючи більш низький оптимальний рівень інфляції в 3,9%) при рівні інфляції 18% можуть підтримувати темпи зростання в 2,1. Зв'язок між інфляцією та зростанням перестає бути позитивною на рівні інфляції 9,4% для розвинених країн і 16 і 10% - для перехідних і країн, що розвиваються відповідно.

Встановлено, що рівні середньої інфляції для спостережень з різними темпами зростання значно різняться за різними угрупованням. Наприклад, при зростанні більше 2,5% середня інфляція по розвинених країнах складає всього 5,5%, а по розвиваються 23,8%. Іншими словами, країни, що розвиваються

незважаючи на більш низький розрахунковий оптимальний рівень інфляції, можуть досягати певних темпів зростання при більш високій інфляції, ніж розвинені країни.

Таким чином, якщо інфляція перевищує максимально допустимий рівень, то слід застосовувати заходи антиінфляційного регулювання.

Одним із найбільших економічних потрясінь після депресії 1930-х років стала світова криза економіки 2008-2010 років. Вона висвітлила багато реально існуючих проблем економік в різних країнах світу.

Звіт Світового банку, що був оприлюднений у січні 2008 р. зафіксував уповільнення зростання світової економіки в 2007 р. (+3,6%) порівняно з 2006 р. (+3,9%) [12].

За підсумками 2008 р. інфляція перевищила цільові показники у країнах Єврозони, а також у Новій Зеландії, Великобританії, Росії, Румунії, Україні, Болгарії, Туреччині, Ізраїлі, ПАР, Нігерії, Індії, Кореї, Сінгапурі, Індонезії, Мексиці, Аргентині, Чилі, Перу і Колумбії. У половині з перерахованих країн темпи інфляції вдвічі вище, ніж планувалося. Найшвидше ціни зросли в Україні (22,3%), Росії (13,3%), Аргентині (10,5%), Туреччині (10,1%), Колумбії (7,7%) і Бразилії (6%).

Ця криза примусила уряди та центральні банки вживати миттєвих і масштабних рішень для підтримання стабільності фінансової системи країн. У післякризовий період перед економіками держав, які зазнали втрат від кризи, стояло завдання забезпечити зростання економіки. Для цього урядами країн приймалися і переглядалися стабілізаційні заходи у відповідності до наявної економічної ситуації. Вивчення і дослідження причин існуючих кризових явищ дало змогу виявити оптимальні напрямки та інструменти антикризової політики.

Сучасна світова криза зародилась у США і стрімко поширилася на Велику Британію, завдала нищівного удару успішній економіці Ісландії. Серйозно постраждали майже всі країни Європи, потім криза стала відчутною і в інших державах. У зв'язку з особливостями кризи, перш за все найбільше постраждали країни-лідери світу, у яких добре розвинений фондовий ринок (США, Велика

Британія, Японія, Німеччина), згодом криза вдарила по тих державах, у яких національна валюта не витримала тиску (Угорщина, Україна). Відчули втрати країни Балтії, у яких ніби то була добре розвинена банківська система., але не було серйозного підґрунтя в реальному секторі економіки, найгірше прийшлося країнам, що розвивалися (Пакистан).

Уряди багатьох країн світу в 2009 році почали приймати заходи антикризового регулювання, що були орієнтовані на підтримку та стабілізацію фінансових систем із метою поживлення кредитування реального сектора економіки та розширення внутрішнього попиту [3, с. 23].

З 2010 року для виходу із кризи почали використовувати заходи для державного стимулювання попиту і зниження податкового навантаження (план Б.Обами, план Г.Брауна). Основні напрями даної політики були такими:

- застосування протекціоністських заходів для поживлення внутрішнього попиту, оскільки більшість орієнтованих на експорт підприємств втратила звичні ринки збуту та переорієнтовується на внутрішнє споживання;
- зниження ставок рефінансування для стимулювання банківського сектору;
- зниження податкового навантаження як першочерговий засіб стимулювання підприємницької активності;
- - першочергова націоналізація великих корпорацій і фінансових установ, капіталізація банків для покращення їх ліквідності та вирішення проблеми "поганих" активів за допомогою загального плану;
- звертання за допомогою до міжнародних фінансових інститутів і національних держав, розширення міжнародної співпраці, включаючи введення наглядових колегій;
- заходи щодо підвищення прозорості діяльності фінансової системи;
- плани із будівництва та ремонту інфраструктури в рамках соціальні програм, щоб запобігти значному зростанню рівня безробіття;
- допомога середньому класу та найбільш вразливим верствам населення [11].

Найбільші антикризові бюджети були прийняті в США, Китаї, Великобританії. Вони включали податкові пільги, розширені соціальні програми

для підтримки населення. Ресурсами, які були використані для цього були бюджетні кошти, міжнародні валютні резерви, кошти стабілізаційних фондів та позики різних міжнародних фінансових організацій.

Сполучені Штати Америки

Одним із першочергових завдань для США було прийняття системи ефективних заходів для подолання інфляції.

Громадянам і бізнесу були надані податкові пільги на суму близько 287 млрд. дол. [12]. Однією з цілей даного заходу стало відновлення купівельної спроможності американців, щоб вони купували автомобілі, нерухомість та інші товари, таким чином покращуючи ситуацію у промисловості.

Також була створена програма підтримки американської банківської системи(виділено в якості кредитів \$2 трлн.).

Очікуваним результатом фінансових вливань стало зниження рівня безробіття.

Німеччина

На думку міністра економіки Німеччини М.Глоса, країна перебувала у стані найважчої рецесії за всю історію. Для поліпшення економічної кон'юнктури урядом Німеччини було виділено 80 млрд. євро (близько 100 млрд. дол.).

Німеччиною було прийнято найбільший серед країн Старого Світу антикризовий бюджет – 100 млрд. дол. Такий захід став цілком зрозумілим тому, що 90% економіки Німеччини зорієнтовано на зовнішні ринки. Також передбачено систему податкових пільг для підприємств, які не застосовували чисельні скорочення персоналу. Такі заходи стали надзвичайно важливими, оскільки показник безробіття в січні 2010 р. був 7,8%.

Знизили податок з доходів з 15% до 14%,яке обійшлося державі додатковими 3 млрд. євро в 2009 р. та 6 млрд. в 2010 р. А ще було передбачено зниження внесків до лікарняних кас з 15,5% до 14,9%, запроваджено одноразові виплати громадянам із дітьми у розмірі 100 євро на дитину, збільшено допомогу по безробіттю для громадян із дітьми.

Всі ці заходи були розраховані на підвищення внутрішнього попиту.

Великобританія

У 2009 році у Великобританії зріс дефіцит торговельного балансу з 7,1% - до 8,45 млрд. євро. Держава почала реалізовувати план прем'єр-міністра Г. Брауна, який передбачав кілька етапів і коштував економіці 500 млрд. фунтів стерлінгів.

Перший етап був спрямований на стабілізацію фінансових інститутів, у тому числі за рахунок націоналізації (шляхом придбання контрольного пакету акцій) провідних фінансових груп, а також найбільшого британського банку. Банк Англії також понизив облікову ставку з 1% до 0,5%, а також надав банкам позики на суму 185 млрд. фунтів стерлінгів. Влада також запропонувала тимчасово знизити податок на додану вартість з 17,5% до 15% з метою стимулювати британську економіку, а також реструктуризувати 110 млрд. дол. внутрішнього корпоративного боргу компаній-експортерів. У результаті зниження ПДВ надходження до бюджету скоротилися на 18 млрд. дол.

Другий етап плану не передбачав рекапіталізації банків за державні кошти. Кількість банкрутств компаній у 2010 р. може збільшитися на 59% (36 тис.). Уряд виділив 3,27 млрд. дол. на підтримку національних автовиробників.

Росія

В Росії антикризові заходи були спрямовані на запобігання різкої девальвації рубля, забезпечення ліквідністю банківського сектора, порятунку банків-банкрутів і допомогу великим корпораціям у погашенні іноземних кредитів. Представники Міністерства фінансів, ЦБ і Уряду своїми виступами намагалися запобігти масовій паніці та призупинити відтік внесків населення з банківської системи. Разом з тим, недолік ліквідності і вилучення депозитів спостерігався у більшості банків, іпотечні програми й автокредити припинено, фінансові та виробничі компанії знизили витрати і скоротили штат. Так само, як регулятори США та Великобританії, російська влада здійснила санацію декількох банків (КИТ Финанс, Собинбанк, Связьбанк, Глобэкс, ВЕФК), у яку було вкладено 11,2 млрд. дол. Той факт, що грошові засоби виділялись безпосередньо на капіталізацію банківської системи, був особливістю антикризових заходів у

Росії. Разом з тим уряд РФ визначив, що банківські кредити будуть видаватись лише тим підприємствам, які є важливими для національної економіки. Другим важливим моментом антикризової програми РФ стало зниження митних тарифів для експортерів і підвищення їх для імпортерів. На федеративному рівні Держдума надала податкові пільги для більшості підприємств-експортерів і внутрішніх виробників, які у своєму виробництві мали більше, ніж 50% товарів народного споживання. Таким чином, Росія намагалася стимулювати внутрішній попит і знизити залежність своїх підприємств-експортерів від кон'юнктури світового ринку.

Загальний антикризовий бюджет країни становив 20-35 млрд. дол., в тому числі податкові пільги і дотації – 3 млрд. дол.

Китай

Урядом країни в листопаді 2009 р. було прийнято антикризовий план вартістю \$586 млрд. Як і в інших країнах, він допускав заходи з поточної підтримки банківської системи і соціальний захист для населення. Але головна ідея полягала у переорієнтації економіки на внутрішній попит. Недоліком такої стратегії було те, що більшість населення Китаю досить бідна. За оцінками ж банку Credit Suisse, масове закриття китайських заводів залишило без роботи 4 млн. осіб, а згодом ще 5 млн. [11].

Для стимулювання підприємницької діяльності країна також надала широкі податкові пільги для підприємств-експортерів. Так, компанії із правом ЗЕД на п'ять років звільнялися не тільки від національних, але й від більшості регіональних податків в обмін на гарантії збереження робочих місць і обсягів виробництва. У той же час компаніям ЗЕД, які показували збитки, уряд пропонував переорієнтуватися на внутрішні ринки.

Загальний антикризовий бюджет Китаю - 2000 млрд. дол., з них податкові пільги та дотації - 110 млрд. дол.

Відновлення світової економіки після кризи 2007 – 2009 років і надалі залишається доволі слабким. Це зумовлено низькою економічною активністю на фоні ризиків дефляції Єврозони та Японії, зниження темпів зростання Китаю,

падіння економіки Росії та уповільнення ділової активності в країнах – експортерах нафти. Винятком серед розвинених країн залишаються США, що демонструють стабільне економічне зростання.

Для стимулювання економічної активності деякі країни пом'якшили монетарну політику (Японія, Єврозона, Китай та ін.), шляхом зниження процентних ставок і через програми кількісного пом'якшення. Тільки країни зі значним інфляційним тиском (Бразилія, Росія та ін.) змушені проводити більш жорстку монетарну політику.

Завдяки зниженню витрат на енергоносії, зменшенню рівня безробіття та збільшенню споживчих витрат США продовжують відновлюватися. Незважаючи на певне зменшення (через перехід до нової моделі інвестиційного розвитку) темпи зростання ВВП Китаю залишаються на відносно високому рівні – 7.3% та 7.4% відповідно. Уведення економічних санкцій, відплив капіталу за стрімкого зменшення світових цін на нафту призвели до падіння економічної активності в Росії.

Основними сферами впливу антиінфляційної політики урядів є грошово-кредитна політика, бюджетно-податкова політика, підтримка населення, банківської системи, реального сектора економіки. Механізм застосування та набір інструментів у кожній з країн світу відрізняється масштабами, спрямованістю, ранжируванням за пріоритетами тощо. Реальна загроза макроекономічної нестабільності пов'язаної із фінансово-економічною кризою спонукає до прийняття й реалізації радикальних заходів для підвищення збалансованості державних фінансів із одночасним забезпеченням підтримки зростання внутрішнього попиту.

3. Проблеми та реалізації ефективної антиінфляційної політики в Україні.

В Україні, на відміну від західних країн, інфляційні процеси, як правило, розгортаються в зростаючих масштабах [Додаток А]. Це специфічний тип інфляції, який погано піддається забороні і регулюванню. Національна валюта знецінюється по відношенню до товарів, послуг та іноземних валют, які зберігають стабільність своєї купівельної спроможності. Основними причинами інфляції є [7]:

- порушення пропозицій суспільного виробництва;
- надмірна емісія паперових грошей, яка порушує закони грошового обігу;
- зростання дефіциту державного бюджету і державного боргу, зумовлених непродуктивними державними витратами;
- мілітаризація економіки, що відволікає значну частину ресурсів в оборонну промисловість, призводить до недовиробництва товарів народного споживання, створює їх дефіцит;
- недосконалість податкової системи;
- кризові явища у фінансово-кредитній системі;
- зовнішньоекономічні фактори, пов'язані з посиленням інтернаціоналізації господарських зв'язків між державами, що супроводжуються загостренням конкуренції на світових ринках капіталів, товарів та послуг, робочої сили, загостренням міжнародних валютно-кредитних відносин, зі структурними світовими кризами (енергетичною, продовольчою, фінансовою та іншими).

З точки зору співвідношення росту цін по різних товарних групах в Україні переважає незбалансована інфляція. Вона негативно впливає на економіку країни. Неможливо раціонально вибрати сфери застосування капіталу, розрахувати і порівняти прибутковість варіантів інвестування [4].

На економічний стан України має негативний вплив загострення ситуації на сході країни, яке підсилене високим дефіцитом бюджету, значними

державними витратами, безконтрольною емісією, відставкою уряду та невизначеністю у майбутніх перспективах розвитку.

Наслідком цього впливу є зниження ВВП, посилення негативних чинників на економічну поведінку суб'єктів господарювання і населення [5].

Внаслідок цього відбулося відчутне знецінення гривні та вплив депозитів з банківської системи.

Справжнє знецінення гривні (не зважаючи на зниження офіційного індексу інфляції) значно більше за динаміку обмінного курсу, що створює підстави для подальшої нестабільності національної валюти. Реальне зростання цін також значно перевищує офіційний рівень інфляції, котрий штучно корегують [Додаток Б].

Від стану економіки країни залежить розмір прожиткового мінімуму, а також набір товарів і послуг. Згідно з дослідженням інформаційно-аналітичного центру Info-Light після економічної кризи 90-х і до 2015 р. в Україні реально зростав рівень мінімальної заробітної плати. Про це свідчить динаміка мінімальної заробітної плати відносно курсу долара. Лише 2009 рік був винятком, оскільки курс долара піднявся з 5 до 8 грн після економічної кризи. У 2007 році був найбільший стрибок заробітної плати в доларовому еквіваленті (майже на 30%). Через стабільність курсу гривні протягом 2005–2008 і 2010–2014 років і на початок 2014-го мінімальна зарплата досягла доларового максимуму за всю історію України — 152 дол. (1218 грн при курсі 7,99 грн./дол.). Проте за 2014 рік ситуація докорінно змінилася. На початок 2015 року мінімальна заробітна плата опустилася до 77 дол., а 1 березня досягла мінімального за 12 років значення у валютному вираженні — 43,8 дол [15].

Мінімальна зарплата українців була на рівні відповідних заробітних плат Туркменістану та Азербайджану. Згодом наша країна стала в один ряд з Ліберією, Ботсваною та Конго.

Тому через скорочення доходів і зростання витрат знизилася купівельна спроможність населення.

За даними соціологічних досліджень, понад 61% українців відчують зменшення своїх доходів. 54% опитаних відзначають, що саме інфляція негативно впливає на їхнє життя. Більше 56% опитаних заощаджують на продуктах харчування, аби дати собі раду.

Вартість набору продуктів харчування для працездатних осіб, у січні 2016 року складала 1216 гривень, або 88% від встановленого рівня мінімального прожиткового мінімуму для працездатних (мінімальної заробітної плати – 1378 гривень). Таким чином, у працездатного українця після задоволення потреб у харчуванні залишається 162 гривні на придбання взуття, одягу, ліків, оплати ЖКП, транспортних та комунікаційних послуг, задоволення культурних потреб.

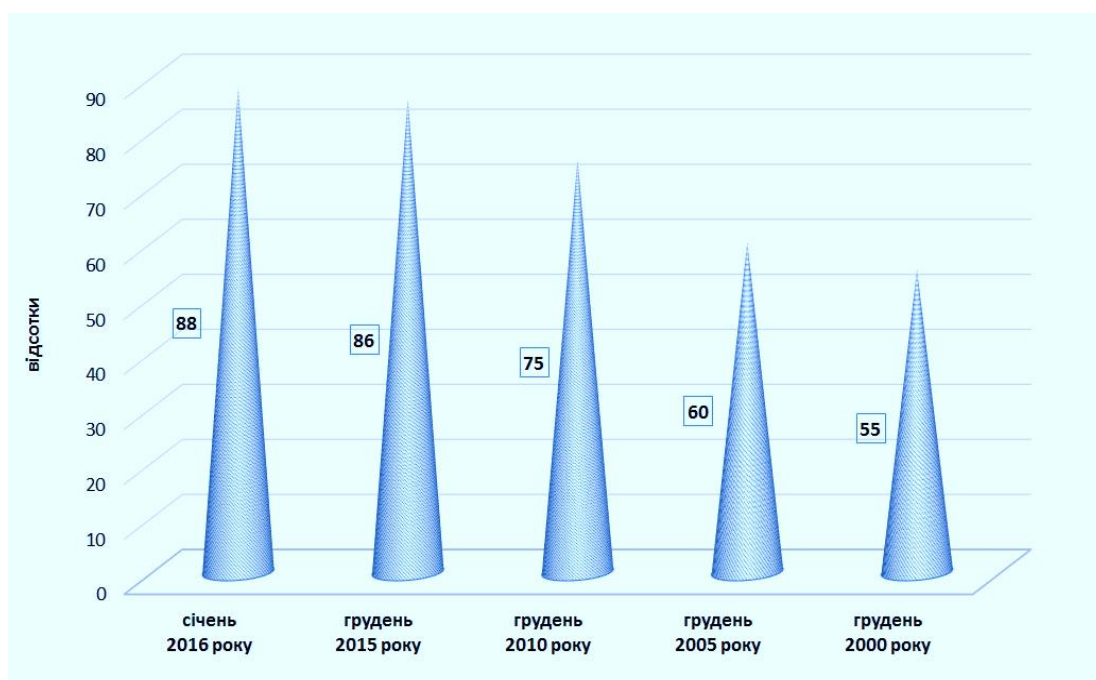

Рис. 3.1. Питома вага вартості продуктів харчування для працездатної особи у прожитковому мінімумі.

В Україні використовують такі методи регулювання інфляції: антиінфляційне оподаткування; скорочення податків; регулювання цін в умовах інфляційної нестабільності; контроль за рухом іноземної валюти [21]. До того ж необхідним є повна адаптація усіх економічних інституцій до функціонування в умовах інфляції. У сучасних умовах в Україні для здійснення виваженої антиінфляційної політики слід здійснювати прогнозування інфляційних процесів, розробляти і реалізовувати валютну політику в галузі курсоутворення, організації

руху іноземної валюти, її залучення до інвестиційного процесу, організувати її конвертацію у вітчизняну грошову одиницю. Для цього необхідно, на основі чіткого статистичного відображення основних макроекономічних показників у сфері товарного і грошового обігу розробляти моделі можливих інфляційних змін у грошовій сфері.

Реалізацією антиінфляційних заходів мають стати операції центрального банку на ринку цінних паперів. Активний продаж цінних паперів і реанімація цього ринку в Україні, посилення його роботи стає неодмінною умовою щодо вдосконалення системи антиінфляційних заходів держави, так і розвитку економіки в цілому [14].

Для України важливим завданням є розробка та впровадження нових підходів для більшої ефективності грошово-кредитної політики. Особливо актуальним є перехід до монетарного режиму інфляційного таргетування через певний комплекс заходів, які спрямовані на створення відповідних макроекономічних, інституційних, організаційних та технічних передумов.

Для того, щоб забезпечити нормальне функціонування грошово-кредитної сфери, центральний банк бореться з інфляцією. Одним із найсучасніших і досить ефективним методом є інфляційне таргетування. Воно застосовується для поліпшення якості економічної політики під час проведення потрібних реформ у фінансових, соціальних і економічних сферах, а не як захист від високої інфляції. Важливо щоб інфляційне таргетування базувалося на систематичному аналізі майбутнього рівня інфляції і надійних статистичних даних і економетричній моделі.

Неадекватна антиінфляційна політика Нацбанку, зокрема, монетарне посилення, може принести економіці більше шкоди, ніж сама інфляція, оскільки буде вести до подальшого її уповільнення.

На думку президента Центру антикризових досліджень Ярослава Жалило найкращим варіантом будуть структурні антиінфляційні заходи : зниження витрат та монопольного прибутку — при каналізації заходів монетарної політики на цільових напрямках, таких, як кредитування аграріїв, експортерів, малого бізнесу.

За його словами, високий темп інфляції погіршує інвестиційний клімат в країні, розмиває купівельну спроможність населення, перешкоджає бізнес-стратегуванню, ускладнює бюджетне планування.

Оскільки природа нашої інфляції зумовлена девальваційним зростанням витрат, сторона попиту не розкручується і навряд чи буде розкручена. Бюджет для цього коштів не має, бізнес також страждає від слабкої активності [13].

Найбільшої ефективності при проведенні антиінфляційної політики можна досягнути тільки за умов комплексного використання усіх можливих способів боротьби з інфляцією та засобів, спрямованих на зростання довіри населення країни до уряду.

Потрібно реалізувати такі основні заходи:

- прийняття рішення щодо переходу до політики монетарного таргетування, законодавчо-нормативних актів щодо координації грошово-кредитної та бюджетно-фіскальної політики;

- розробка бюджетної стратегії на середньостроковий період;

- скасування валютних обмежень;

- регулювання відтоку та притоку короткострокового капіталу на валютному ринку;

- поліпшення функціонування валютного ринку, що має передбачати відновлення регулярного перегляду облікової ставки;

- зниження відсоткових ставок за депозитами в іноземній валюті, що зменшуватиме стимули для їх доларизації;

- зниження ставок за кредитами в національній валюті з метою підтримки розвитку економіки, що призведе до зростання попиту на кредити в національній валюті.

Має бути здійснений перехід до повного таргетування інфляції та створене підґрунтя для забезпечення цінової стабільності та сталого соціально-економічного розвитку в довгостроковій перспективі.

Режим таргетування інфляції в Україні потрібен у зв'язку з тим, що посилилася залежність економічного розвитку від зовнішнього сектору (експорт

й імпорт у структурі ВВП – 50%). Оскільки розвиток внутрішнього ринку недостатній це є істотним ризиком для того щоб забезпечити сталі темпи зростання економіки і може спричинити раптові та істотні зміни у динаміці грошового попиту.

Необхідність переходу до режиму таргетування інфляції пов'язана з тим що підвищуються ціни на аналогічну українську експортну продукцію і це спричинить збільшення цін на аналогічну продукцію внутрішнього ринку [1, с. 7].

Перед тим як запроваджувати цей інструмент в Україні потрібно забезпечити виконання основних його елементів протягом середньострокового періоду: публічно оголосити планові показники інфляції; інституційне зобов'язання щодо цінової стабільності – основної мети грошово-кредитної політики та її дотримання; визначити оптимальні умови грошово-кредитної політики, використавши усю доступну інформацію та інструменти; підвищити прозорість грошово-кредитної політики через оповіщення громадськості про плани та цілі Нацбанку; збільшити відповідальність центрального банку за досягнення планових показників.

Потрібно переглянути бюджет щоб зменшити його дефіцит через скорочення деяких видатків. Крім того, лібералізувати імпорт антиінфляційного спрямування, валютне регулювання, запровадити жорсткішу монетарну політику, переглянути і зробити ще більш прозорою систему державних закупівель. У банківській системі необхідно посилити конкуренцію, шляхом спрощення доступу іноземних банків до системи відповідних послуг, активізувати процентним стимулюванням заощадження громадян, розвивати ринок цінних паперів, вести антимонопольну політику, щоб зупинити необґрунтоване підвищення цін.

Ті країни, які використали інфляційне таргетування знизили рівень і волатильність інфляції, поліпшили макроекономічну ситуацію. Цей режим дозволяє якісно реагувати на короткострокові шоки, не втрачаючи довіру до монетарного режиму. Щоб впроваджувати інфляційне таргетування потрібно

узгодити монетарну та бюджетну політику, збільшення незалежності центрального банку.

В Україні на шляху переходу до режиму інфляційного таргетування існують такі перешкоди:

- низький ступінь прозорості трансмісійного механізму;
- деформовані канали емісії грошей через валютні інтервенції та рефінансування комерційних банків;
- недостатньо відкрита інформаційна політика органів влади, які проводять грошово-кредитну політику;
- неефективна процентна політика.

В нашій державі потрібно проводити поступовий перехід до інфляційного таргетування. Це дасть змогу зосередити увагу на внутрішній стабільності економіки та певних діях, спрямованих на подолання різноманітних шоків, що становлять загрозу для неї. Певні рішення щодо цього вже були прийняті нашим урядом. Потрібно і надалі віддавати перевагу непрямим інструментам грошово-кредитної політики, а також проводити політику, орієнтовану на прогнозований майбутній рівень інфляції.

Отже, управління інфляцією є найважливішою проблемою грошово-кредитної і загалом економічної політики. Необхідно враховувати при цьому багатоскладовий, багатофакторний характер інфляції. В її основі лежать не тільки монетарні, але і інші чинники. При всій значущості скорочення державних витрат, поступового стиснення грошової емісії потрібне проведення широкого комплексу антиінфляційних заходів.

Висновки

Негативні економічні та соціальні наслідки інфляції змушують уряди різних країн проводити певну антиінфляційну політику.

Антиінфляційну політику слід розглядати як частину стабілізаційних заходів на макроекономічному рівні, яка ще й опосередковано впливає на макроекономічну стабільність через посилення або послаблення довіри до заходів антиінфляційної політики та їх результативності.

При створенні антиінфляційної програми велике значення має дослідження досвіду боротьби з інфляцією в країнах з розвинутою ринковою економікою, проте потрібно враховувати національну специфіку при застосуванні практики зарубіжних країн.

Послідовна антиінфляційна політика посилює довіру економічних агентів до заходів, які проводить уряд та Національний банк, створює сприятливе середовище, щоб досягти макроекономічної стабілізації та довгострокового економічного зростання.

Ефективна політика дезінфляції повинна спиратись як на зважену монетарну політику, так і фіскальну.

Потрібно подбати про розвиток конкуренції, інститутів її підтримки і здешевлення, і взагалі реформування усього інституційного середовища, включаючи ефективну взаємодію формальних та неформальних економічних інститутів.

В Україні перешкодами на шляху реалізації ефективної антиінфляційної політики є:

- відірваність її від економічних реалій;
- неузгодженість дій у цій сфері уряду та НБУ;
- формальний підхід до розробки та реалізації основних заходів грошово-кредитної політики;
- відсутність курсу на демонополізацію економіки, що підриває основи адекватного функціонування ринку та інше.

Україні потрібно переходити до більш автономної монетарної політики, а саме, до більшої гнучкості обмінного курсу. Це викликано зростанням відкритості нашої економіки. Проте ефективно реалізувати цей перехід можна тільки за умови зменшення залежності економіки від зовнішніх шоків та підвищення стійкості структури внутрішнього споживання, а також розвитку високотехнологічних виробництв, які менше залежать від цінових факторів.

Список використаної літератури

1. Аржевітін С.М. Таргетування інфляції – оптимальний режим монетарної політики для України / С.М. Аржевітін // Вісник ДонНУЕТ. – 2009. – № 3. – С. 4-9.
2. Базелюк О.О., Кубай О.Г. Антиінфляційне регулювання економіки [Електронний ресурс] / О.О Базелюк, О.Г. Кубай. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/10_DN_2012/Economics/15_106689.doc.htm.
3. Відякіна, М. Сучасна світова фінансова криза в деструктивних вимірах інвестиційного прагматизму [Текст] / М. Відякіна, Н. Резнікова // Вісник Національного банку України. –2010. – №5. – С. 22-27
4. Гайдучський А. Вплив міграційного капіталу на соціально-економічний розвиток України// Економіст.-№7/2012
5. Гриценко О. Гроші та грошово-кредитна політика. – К.: Основи, 2013. – 180 с.
6. Індекс інфляції (2000-2016) [Електронний ресурс]// Державна служба статистики України. Експрес-випуск. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Карпенко Г.В., Башко В.Й. Аналіз основних факторів інфляції в Україні//Фінанси України - №11/2013
8. Кравченко С.Проблеми інфляції в ринковій економіці й антиінфляційна політика держави//Економіка. Фінанси. Право. - №8/2014
9. Лаврушин О.И. Деньги и кредит. – М.: Финансы и статистика, 2014. – 448 с.
10. Лизун М.В., Комар Н.В. Теорія та практика антиінфляційного регулювання [Електронний ресурс] / М.В. Лизун, Н.В. Комар // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» – 2012. – № 2. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=962>
11. Мамалуй, О. Економічні кризи: сутність, види та шляхи подолання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pidruchniki.ws/>

12. Моніторинг антикризових заходів // Матеріали відкритого засідання «Українського форуму» на тему «Світова фінансова криза: наслідки і програма дій для України» // електронне джерело www.uf.org.ua.
13. Національний банк України. Офіційне інтернет-представництво [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=742185
14. Петрик О.І. Незалежність центрального банку як ключова передумова успішної реалізації режиму інфляційного таргетування [Електронний ресурс] / О.І. Петрик, К.К. Мельник // Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України. – 2009. – Вип. 26. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/Portal/soc_gum/pprbsu/texts/
15. Самаєва Ю. Податок на бідних [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dt.ua/ECONOMICS/neadekvatna-antiinfljaciyna-politika-mozhe-prinesti-bilshe-shkodi-nizh-sama-infljaciya-166896.html>
16. Стельмащук А.М. Державне регулювання економіки. Навчальний посібник. – Тернопіль: Астон, 2010. – 362с.
17. Стеченко Д.М. Державне регулювання економіки: Навч. посібник. – К.: МАУП, 2015. – 176с.
18. Фінансовий портал Міністерства фінансів України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/infl/?2016>
19. Фінансовий портал Міністерства фінансів України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/infl/?2016>
20. Черничко С.Ф. Державне регулювання інфляційних процесів в перехідних економіках: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.02.03 / С.Ф. Черничко; Ужгород. нац. ун-т. — Ужгород, 2006. — 20 с.
21. Шевченко С.Г. Антиінфляційні чинники зростання рівня монетаризації в країні: Збірник науково-технічних праць // Науковий вісник НЛТУ України. - № 19.5/2014

- 22.Юрчишин В.В. Перспективи довгострокового безінфляційного зростання. // Статистика України, 2015, №1, с.85-89

Додатки

Додаток А
Табл.А.1.

Зведена таблиця індексів інфляції з 2000 по 2016 роки

	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	За рік
2000	104,6	103,3	102,0	101,7	102,1	103,7	99,9	100,0	102,6	101,4	100,4	101,6	125,8
2001	101,5	100,6	100,6	101,5	100,4	100,6	98,3	99,8	100,4	100,2	100,5	101,6	106,1
2002	101,0	98,6	99,3	101,4	99,7	98,2	98,5	99,8	100,2	100,7	100,7	101,4	99,4
2003	101,5	101,1	101,1	100,7	100,0	100,1	99,9	98,3	100,6	101,3	101,9	101,5	108,2
2004	101,4	100,4	100,4	100,7	100,7	100,7	100,0	99,9	101,3	102,2	101,6	102,4	112,3
2005	101,7	101,0	101,6	100,7	100,6	100,6	100,3	100,0	100,4	100,9	101,2	100,9	110,3
2006	101,2	101,8	99,7	99,6	100,5	100,1	100,9	100,0	102,0	102,6	101,8	100,9	111,6
2007	100,5	100,6	100,2	100,0	100,6	102,2	101,4	100,6	102,2	102,9	102,2	102,1	116,6
2008	102,9	102,7	103,8	103,1	101,3	100,8	99,5	99,9	101,1	101,7	101,5	102,1	122,3
2009	102,9	101,5	101,4	100,9	100,5	101,1	99,9	99,8	100,8	100,9	101,1	100,9	112,3
2010	101,8	101,9	100,9	99,7	99,4	99,6	99,8	101,2	102,9	100,5	100,3	100,8	109,1
2011	101,0	100,9	101,4	101,3	100,8	100,4	98,7	99,6	100,1	100,0	100,1	100,2	104,6
2012	100,2	100,2	100,3	100,0	99,7	99,7	99,8	99,7	100,1	100,0	99,9	100,2	99,8
2013	100,2	99,9	100,0	100,0	100,1	100,0	99,9	99,3	100,0	100,4	100,2	100,5	100,5
2014	100,2	100,6	102,2	103,3	103,8	101,0	100,4	100,8	102,9	102,4	101,9	103,0	124,9
2015	103,1	105,3	110,8	114,0	102,2	100,4	99,0	99,2	102,3	98,7	102,0	100,7	143,3
2016	100,9	99,6	101,0	103,5									

- Джерело: побудовано автором на основі [14]

Додаток Б

Табл.Б.1.

Середні ціни по Україні на основні продукти харчування (2008-2015)

Рік	 Рис	 Хліб пшеничний	 Хліб житній	 Яловичина	 Свинина	 Курка	 Сало	 Гречка	 Масло вершкове	 Олія соняш.	 Картопля
2008	3,92	2,59	2,53	24,97	25,88	14,20	11,63	5,16	21,70	10,19	2,30
2012	5,60	4,20	4,62	58,22	48,20	22,06	20,80	8,26	56,54	14,68	2,36
2013	7,47	4,77	4,88	54,25	45,72	21,68	23,30	6,41	57,56	15,06	5,54
2014	10,30	5,49	5,50	59,19	54,64	28,08	23,88	8,18	69,58	14,99	6,69
липень 2015	19,34	10,09	9,59	79,97	71,37	36,25	35,02	19,31	82,02	29,63	6,20
Відсоток здорожчання (%)	+493,4	+389,6	+379	+320,3	+275,8	+255,3	+301	+374,2	+377,9	+290,8	+269,6

- Джерело [18]